תלמוד בבלי · אחרונים · חידושי רבי עקיבא איגר · סדר נשים

חידושי רבי עקיבא איגר על מסכת נדרים

רבי עקיבא איגר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חידושי רבי עקיבא איגר על מסכת נדרים

רבי עקיבא איגר

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חידושי-רבי-עקיבא-איגר-על-מסכת-נדרים/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב: 4
דף ג: 5
דף טז: 5
דף מג: 6
דף פא: 6

דף ב:

כ' הר"ן מחלוקת הרמב"ן והרשב"א באומר נדר בלשון שבועה כגון קונם שאיני אוכל לך. וכן שבועה בלשון נדר כגון יאסר דבר עלי בשבועה. דעת הרשב"א דלא מהני. ודעת הרמב"ן מהני מדין ידות.

ולי הפעוט לולי דמסתפינא היה נ"ל ראיה שלא הזכירו ראשונים לדברי הרמב"ן. והוא מסוגיא דלקמן (דף טז) אמר אביי שאוכל שתי לשונות משמע וכו' דלא אכילנא קאמר ע"ש. והנה באמת קשה הסברא מאד. היכן נוכל לפרש בלשון שבועה שאוכל דשלא אכילנא קאמר. ואף אם היה בלבו. הא הוי דברים שבלב כיון דא"א לכוון כן בלשונו. אע"כ דמפרשי' שבועה שאוכל היינו מה שאוכל יהיה עלי באיסור שבועה. ולא מצאתי כן זולת רש"י שדקדק כן במתק לשונו רפ"ג דשבועות. א"כ משמע להדיא דיכול לאסור דבר על עצמו בשבועה. וזולת זה לא ידעתי לפרש שבועה שאוכל דשלא אכילנא קאמר. כנלענ"ד:

והנה מסתפקא לשיטת הרמב"ן אם מהני דוקא קונם שלא אוכל הוי יד דכוונתו שאיני אוכל דהאכילה עלי קונם. אבל באומר קונם שאוכל י"ל דהרמב"ן מודה דלא הוי נדר דא"א לפרש כלל בלשון נדר לחייב עצמו לאכול. או אפשר דגם הרשב"א מודה דהוי נדר. דמפרשי' קונם שאוכל היינו מה שאוכל דהוא המאכל יהא עלי בקונם. כמו בשבועה שאוכל במסרבין בו לאכול דמוכח דלא אכילנא קאמר וכנ"ל. ה"ה בקונם שאוכל כיון דאמר קונם מוכח דשלא אכילנא קאמר והוי נדר והוא כמו קונם שאני אוכל לך. ועיינתי בש"ע (ססי' ר"ו) משמע דלדעה הראשונה הוא דעת הרא"ש דלא מהני שבועה בלשון נדר וכן איפכא הנודר שלא אוכל או שאוכל לא הוי נדר. וכן הוא לשון הטור והוא מהרא"ש. ובאמת לאחר העיון אין ראיה. דלכאורה י"ל דגם להרא"ש נדר בלשון שבועה מהני. ודבריו הם רק באומר אני נודר שלא אוכל או שאוכל. בזה הוי שבועה. דמבואר דמקבל על נפשו דבר שלא יאכל או יאכל. אבל בקונם שאיני אוכל י"ל דגם הרא"ש סבר דהוי יד. ע' בלשון הרא"ש ומדוקדק כדברינו.

אולם באמת הרא"ש בפירושו בסוגיא דמודרני ממך כתב דגרסי' שאני אוכל במתני' דשאיני אוכל הוי שבועה. מבואר אף בקונם שאיני אוכל לא הוי נדר. עכ"פ י"ל בקונם שאוכל לכ"ע הוי נדר. ומ"ש הרא"ש בפסקיו שאוכל היינו שאני נודר שאוכל וכמו שדקדק הרא"ש שם דשאני נודר לשון שבועה ולא מהני. ובקונם שאוכל לכ"ע מהני ובקונם שאיני אוכל הוא אופן פלוגתת הרמב"ן והרשב"א כנלע"ד ברור. וכן נלע"ד ראיה

ברורה למ"ש דשאוכל הוי כמו שאני אוכל ולכ"ע אסור ממתניתין (דף יג) קרבן שאוכל לך:

דף ג:

גמרא בשלמא בל יחל דנדרים דמשכחת לה וכו'. דברי הש"ס צריכים עיון ליישבם היאך שייך נדר שיאכל ככר דהא הוי נפשי' אחפצא והא הוא להדיא בחי' הרשב"א לקמן (בדף ה) בסוגיא דידות ע"ש. וצלע"ג:

ובאמת בלא"ה לא ידעתי דגם בקונם שלא אוכל ואכל. נראה דליכא רק משום בל יחל. כמבואר ברמב"ם פ"א מהל' נדרים ע"ש. וצ"ע:

דף טז.

גמרא מכלל שאוכל לך דאכילנא משמע. קשה לי לפמ"ש המ"ל פ"א הלכה ח"י מהל' נדרים הסברא דיש חילוק בין קרבן שאוכל לך דאסור ולא אמרי' דבחיי קרבן משתבע. ובקרבן לא אוכל לך אמרי' בחיי קרבן משתבע. משמע דבקרבן שאוכל לך ל"ש לישבע שיאכל משל חבירו דשמא לא יניחו לאכול. וכתב שם דלפ"ז באמת יהיה הדין באומר על ככר שלו קרבן שאוכל דבחיי קרבן משתבע ע"ש. א"כ מאי פריך הש"ס הכא אימא דשאני בשבועות דלא קתני שאוכל לך רק סתם שאוכל. מש"ה מפרשי' כפשוטו דאכילנא קאמר. אבל הכא דקאמר שאוכל לך נוכל לומר דלא אכילנא דשמא לא יניחו חבירו לאכול כסברת המ"ל:

ובעיקר יסודו של המ"ל נראה דאינו והחילוק בין קרבן שאוכל ללא אוכל נראה משום דבקרבן שאוכל שפיר מתפרש כפשטה דמה שאוכל יהא קרבן אבל קרבן לא אוכל דצריכים לדחוק ולפרש דבר דיהא קרבן לפיכך לא אוכל מתפרש כפשטא דנשבע בחיי קרבן שלא יאכל. וכ"נ בכ"מ ע"ש. והחילוק הזה בעצמו כתבו במ"ל באותו הפרק לחלק בין לקרבן לא אוכל בפתח דמפרשי לא קרבן ובין לקרבן בפתח דמפרשי' כמו בשבא ע"ש. ומה שהוצרך הר"ן במתני' דשבועה שאוכל וכו' לחלק דלא אמרי' דבחיי שבועה משתבע משום דל"ש לישבע בחיי שבועה וכנ"ל. י"ל דהר"ן הוצרך לחלקו מבבא דהשבועה שאוכל לך בזה יקשה דהא שבועה נפרש דבחיי שבועה כמו הא קרבן שאוכל לך אף דבשאוכל שפיר משתמע קרבן ממש אפ"ה בהא קרבן מלישנא דהא משמע דבחיי קרבן נשבע וגם בשבועה נימא כן והוצרך הר"ן לומר דל"ש לישבע בחיי שבועה קרבן. וק"ל. והוא ברור לענ"ד:

דף מג.

גמרא אמר אביי גזרה לשאול וכו', ע' בר"ן שהקשה ממתני' דלעיל דקתני שאיני נהנה מישראל לוקח בפחות וכו' ותירץ בשם הרמב"ם כיון דנדר מכל ישראל יהיה טריחא ליה מלתא להשתכר באומות ע"ש. וע' ברמב"ם דה"ה בנדר מאומה שלמה. וכ"כ הש"כ (סי' רכ"ו) בדעת הרמב"ם ומדברי הרשב"א מבואר דדחיקא בעיניו תירוץ זה שהרי ראה דברי הרמב"ם ואעפ"כ הניח הקושיא בצ"ע,

ולולי דמסתפינא אמינא תירוץ אחד והיינו עפ"מ דאיתא בב"מ (דף ע) דאסרו חכמים רבית עכו"ם דגזרי' שמא ילמד ממעשיו. וע' בט"ז יו"ד (סי' קנט סק"ב) דאמאי לא אמרו כן בכל מו"מ עם עכו"ם. ותירץ דבשאר מו"מ שהוא ג"כ עם ישראל לא גזרי' שמא ילמד ממעשיו. משא"כ ברבית שהוא רק עם העכו"ם. מש"ה בזמנינו דכל מו"מ הוא עם העכו"ם א"כ אם נאסר רבית עכו"ם משום גזרה נאסר כל מו"מ מש"ה גם רבית עכו"ם מותר ע"ש. ומעתה י"ל כיון דבאמת כל ההיתר מו"מ עם העכו"ם בזמן הש"ס היה כיון דהוא גם עם הישראל לא גזרו שמא ילמוד ממעשיו. משא"כ בזה שנדר מישראל לא גזרו ליקח אטו למכור. דא"כ יצטרך לישא וליתן רק עם העכו"ם ונפק קלקולא לא גזרו כנלענ"ד. ומעתה הדין דוקא בנדר מישראל ולא משאר אומה:

גם יש לדון לפי דברינו עכשיו בזמנינו דבלא"ה עיקר מו"מ עם העכו"ם וגם רבית עכו"ם מותר מש"ה אפשר דליתא לדינא דמתני'. ובאמת גזרי' ליקח אטו למכור ודין זה צ"ע:

דף פא:

גמרא ושלא אתן תבן לפני בהמתך וכו'. ע' בר"ן וע' בריטב"א ובהרא"ה בכתובות שתירצו אף דמשועבד לו. מ"מ אינו אלים כ"כ לומר אלמוה רבנן לשעבודיה דבעל ע"ש. ויש לעיין אף דהנדר חל מ"מ אמאי א"י להפר הא הוי דברים שבינו לבינה שאם יפר יכריחה ליתן תבן. ועיין: